

Τα επιρρήματα στην ποντιακή διάλεκτο

Ως επιρρήματα στην ποντιακή έχουμε άκλιτες λέξεις αλλά και τη γενική και την αιτιατική ουσιαστικών, όταν αυτά εκφράζουν επιρρηματική και, συχνότερα, χρονική σχέση, π.χ. Τη κωσσούς τα πουλλία **μοθοπορί'** μετρούν' ατα, τα δάκρα τ'ς εκατήβαιναν **Καλομηνά** χαλάζα, άρκον πα τα σεράντα **χρόνα** μίαν εχπαράεται, **τη Σάββαν** ας πάει 'ς σο λουτρόν, **την Κερεκίη** 'ς σον γάμον και **την Δευτέραν το πουρνόν** αδά ας ευρισκάται

Οι κυριότερες κατηγορίες στις οποίες χωρίζονται τα επιρρήματα στην ποντιακή είναι οι εξής:

α) χρονικά: Οσήμερον, αώρα, οφέ, αροφέ, αροψεκέσ', οπέρτζ, απράνας, αύριον, αργώς, αγλήγορα, ληγάρα, κάποτε, μίαν, βίρα, ακόμαν, καμμίαν, στάμαν

π.χ. Βίρα ανασκάφτ' την πεθεράν ατ'ς

β) τοπικά: Αδά, αδακέσ', απάν', αποπάν', απαγκέσ', αφκά, αφκακιάν', αφκακέσ', απαφκακέσ', άν'θεν, κάθεν, υψηλά, χαμελά, αντικρύ, γαρσού, σουμά, μακρά, έμπρα, οπίσ'

π.χ. Σίτα πορπατείς, έμπρα σ' τέρεν

γ) ποσοτικά: πολλά, ολίγον, ενάξα, ξάι, μανάχον, ατόσον, πλέον, όσον, πόσον

π.χ. Ενάξα τρανά ποίσον τα κούντα

δ) τροπικά: έμορφα, άσκεμα, αέτσ', αλλέως, αναχάπαρα, βαθέα, βαρέα, τογρία, γολά (και γολάια), σπιχτά, ζαρωτά, 'πίσταυρα

Αναχάπαρα εντώκεν 'ς σην πόρταν εμουν είνας γυρευός

Ασκήσεις

1) Να βρείτε τα επιρρήματα στις σελίδες 7,8 και 9 του Αστερίξ και να τα εντάξετε σε κατηγορίες.

2) Να αναγνωρίσετε τα επιρρήματα στις παρακάτω προτάσεις και να εξηγηθεί η σημασία των παροιμιών:

α) Τ' οκνάρκον το βούδ' την Κερεκήν πάει τρίφκεται 'ς σον ζυγόν.

β) Άμον χαντζοκάτα, αποφκακέσ' χαντζεύ'.

γ) Τ' οσπίτ' έν' τ' απάν' αφκά.

δ) Τ' έξ' το βούδ' λαλεί.

ε) Άμον ζου άλειμμαν, έρται απαγκέσ'.

στ) Το φάκ' απέσ' ατ' 'κι αναλεί.

ζ) Ζαρωτά ας κάθουμες και τογρία ας καλατῥεύομ'.

η) Ας σο βούδ' αφκά, μουσκάρ' αραεύ'ς;

Βιβλιογραφία:

-Το Συντακτικό της ποντιακής διαλέκτου, Στάθη Αθανασιάδη, Καστανιά Βεροίας, 1977

-Ιστορική Γραμματική της Ποντικής Διαλέκτου, Άνθιμου Παπαδόπουλου, Επιτροπή Ποντιακών Μελετών, Αθήναι 1955

-Λειτουργικό Συντακτικό της Ποντιακής Διαλέκτου, Γεωργίου Χατζόπουλου & Παναγιώτας Ιωακειμίδου, εκδ. Κυριακίδη, 2019

-Γραμματική της Ελληνικής Διαλέκτου του Πόντου, Δημοσθένους Οικονομίδου, Ακαδημία Αθηνών, Εν Αθήναις, 1955